

Veehandel en veemarkten

Ansichtkaart van de Leeuwarder veemarkt, aan de Lange Marktstraat, 1909. (Tresoar)

Nog niet eens zo lang geleden kende Friesland verspreid over de hele provincie vele week- en jaarmarkten waar vee werd verhandeld. De veehandel en -markten waren belangrijk in het maatschappelijk leven. Door de schaalvergroting en centralisering zijn de meeste verdwenen en worden tegenwoordig alleen in Leeuwarden nog veemarkten gehouden.

Siebre van der Zwaag richtte afgelopen mei samen met zijn neven Pilat de 'Stichting Skiednis Fryske Feehannel en Feemerken' op. Het doel van de stichting is het verzamelen en documenteren van gegevens, beeldmateriaal en gesproken materiaal over de geschiedenis van de Friese veehandel en veemarkten, met als uiteindelijke doel een publicatie. Hij zocht contact met historicus Marijn Molema van de Fryske Akademy, projectleider van het onderzoeksprogramma 'Geschiedenis van de Friese Agri & Food' en ze besloten om de geschiedenis van de Friese veehandel en -markten onderdeel te maken van dit omvangrijke onderzoeksprogramma van de Fryske Akademy.

Typyske sfear en hektyk fan de feemerk

Het is hoogste tijd dat dit boeiende onderwerp wordt opgepakt, aldus Siebre van der Zwaag, zelf afkomstig uit een veehandelsfamilie. 'No binne der noch in soad lju, dy't de typyske sfear en hektyk fan 'e feemerken meimakke hawwe.' De geschiedenis van de Friese veehandel en -markten wordt onderbelicht in de Friese agrarische onderzoeksliteratuur. Op dit moment is er nog geen gedegen studie die het onderwerp in historisch én breder perspectief plaatst. Het is daarom belangrijk om door middel van interviews, de ervaringen en verhalen van oud-veehandelaren voor het nageslacht te bewaren. De activiteiten van het project richten zich op het verzamelen van informatie voor verder vervolgonderzoek over de Friese veehandel in de laatste anderhalve eeuw. Een eerste verkenning van het onderwerp is al gedaan door studenten van de opleiding tot geschiedenisdocent van de NHL. Dat leverde een aantal

werkstukken op over diverse gemeentelijke veemarkten, van Wolvega tot Dokkum en van Harlingen tot Kollum. De volgende stap is het verzamelen en structureren van informatie. Bij de Fryske Akademy is Arjen Dijkstra van Nes (bij Dokkum) als vrijwilliger aan de slag gegaan om dieper onderzoek te doen, archieven te bezoeken, interviews te houden en beeldmateriaal te verzamelen. Hij werkt bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, maar tot eind van dit jaar werkt hij ook één dag in de week als vrijwilliger op de Fryske Akademy omdat hij hij graag bezig is met historisch onderzoek. Naast het structureren van de verzamelde informatie zoekt hij verder naar relevante gegevens, zoals archiefonderzoek, artikelen in (regionale) kranten en sociale media. Een belangrijke primaire bron is het archief van de Veeartsenijkundige Dienst, aanwezig bij Tresoar. De eerste interviews met veehandelaren hebben al plaatsgevonden. Daarnaast worden ook andere betrokkenen bij de veemarkt en het veevervoer geïnterviewd. Het is de bedoeling dat eind 2018 al het bronnenmateriaal verzameld is en dat daarna begonnen kan worden met het schrijven van het boek dat een gedegen, voor een breed publiek interessant boek over dit onderwerp zal worden. <

Peter van der Meer (Pijnacker, 1958) studeerde geschiedenis aan de Universiteit Leiden en is sinds 1990 verbonden aan de Fryske Akademy als onderzoeksmedewerker en informatiespecialist.

Mochten er lezers zijn die nog foto's hebben van veemarkten of de veehandel in Friesland, dan kunnen zij contact opnemen met Arjen Dijkstra (adjikstra@fryske-akademy.nl).

werden beloond met het originele werk Eenhoorns (1950) van M.C. Escher. Eerder al kregen de 100.000ste bezoeker, Myranda Wilbrink en Kees de With uit Leiden, de originele prent Vissen (1963) van Escher. Vanwege de grote belangstelling is het museum tot en met het eind van de tentoonstelling ook op maandagmiddag geopend. www.friesmuseum.nl

Gouden magistraatspenning
Jille Westerhof uit Burgwerd gaf tien jaar geleden een zeldzame Sneker magistraatspenning in bruikleen aan het Fries Scheepvaart Museum. Na zijn overlijden, eerder dit jaar, werd bekend dat dit bruikleen is omgezet in een schenking. De gouden penning is in 1752 gemaakt door Nicolaas van Swinderen en werd aangeboden aan prinses Anna van Hannover, de vrouw van stadhouder Willem IV. Toen hij in 1751 stierf werd zij regentes voor haar minderjarige zoon Willem V. In die hoedanigheid kreeg ze alle rechten die haar man eerder had, zoals de 'magistraatsbestelling' van Sneek, het recht om de stadsbestuurders van Sneek te benoemen. Naast de penning legateerde Westerhof het museum ook twee Sneker uurwerken en het uithangbord van zijn antiekhandel. www.friesscheepvaartmuseum.nl

IJzertijd
In natuurgebied de Lionerpolder bij Leons is een nederzetting uit de late IJzertijd ontdekt. Archeologen vonden stukjes aardewerk, scherven, botresten en houtskool. De sporen duiden op een huisplaats, woonplek van mensen uit de IJzertijd. Het gebied bestond toen uit een krekenslandschap waar de zee vrij spel had. De nederzetting lag relatief hoog en droog. De krekens werden mogelijk gebruikt als transportroutes om de zee of het achterland te bereiken. Bijzonder is dat de vindplaats niet op een terp ligt, maar op een voormalig eiland in de Lionerpolder. De plek is nog zichtbaar als verhoging in het weidenslandschap. www.natuurmonumenten.nl

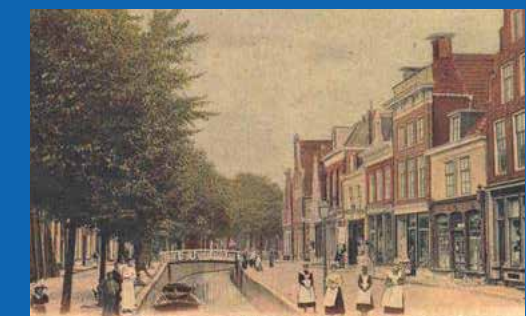
Gespdoornplaatje
Lodie Bierma uit Harlingen heeft een gouden Angelsaksisch gespdoornplaatje met wafelpatroon, ingelegd met almandijn, gevonden. Volgens amateurarcheoloog Robbert Velt is de bijzondere vondst

uit de 7de eeuw en zou het gaan om een mannelijke tegenhanger van de grote koningsfibula van Wijnaldum. Het plaatje ligt nu in een archeologisch depot. Bierma wil het aanbieden aan het Fries Museum dat er een bod op mag doen. www.omropfryslan.nl

Portret Saskia
Een van de meest persoonlijke meesterwerken van Rembrandt van Rijn, 'Saskia in profiel in kostbaar kostuum' komt voor het eerst in ruim 250 jaar naar Nederland. Rembrandt voltooide het portret van zijn vrouw Saskia Uylenburgh kort na haar dood in 1642. Vanaf 24 november is het werk te zien

in de tentoonstelling 'Rembrandt & Saskia: Liefde in de Gouden Eeuw' in het Fries Museum. Het museum krijgt het portret in bruikleen van de Gemäldegalerie Alte Meister binnen het Museumslandschaft Hessen-Kassel in Duitsland. www.friesmuseum.nl

Historisch centrum Franeker
Het Historisch Centrum Franeker en de Vrienden van de Stad Franeker hebben een plek gekregen in het souterrain van het gemeentehuis. Andere historische verenigingen uit de gemeente Waadhoeke kunnen ook gebruik maken van de ruimte. www.lc.nl

Beeldarchief
Wiebren H. Kuipers (1918-1988) was jarenlang voorlichter van de gemeente Leeuwarden, een van de eerste professionele gemeentelijke voorlichters in Nederland. Daarnaast was hij ook een verdienstelijk filmer en fotograaf. Zoon Herry heeft het

archief van zijn vader overhandigd aan het Historisch Centrum Leeuwarden. De collectie bestaat uit ongeveer vierduizend negatieven en scans, waaronder veel materiaal uit de jaren 1950 en 1960. De negatieven zijn gedigitaliseerd. Mogelijk komt van de foto's een boekje uit. www.omropfryslan.nl

Bevrijding
Schilder en fotograaf Sjoerd Andringa maakte in 1945 een aquarel van Canadese tanks in de Fonteinstraat in Leeuwarden. Commandant Sydney V. Radley-Walters nam het geschenk in ontvangst en hing het aan de muur in zijn kantoor en later in zijn huis. Na zijn overlijden (2015) kwamen zijn kinderen het schilderij weer tegen en vonden dat het terug moest naar Leeuwarden. Het doek hangt voortaan in de Auckamakelder van het stadhuis van Leeuwarden. www.omropfryslan.nl

Samenwerking
Tresoar en het Rijksmuseum van Oudheden uit Leiden gaan intensiever samenwerken om elkaars kwaliteiten beter te benutten. Een voorbeeld van de samenwerking is het project Livius, waarin een selectie van foto's van antieke en islamitische monumenten in het Middellandse Zeegebied en het Midden-Oosten in het publieke domein worden geplaatst. Bij het project Livius (www.livius.org) worden de foto's beschreven. www.tresoar.nl

Biografie
De Ottema-Kingma Stichting heeft opdracht gegeven voor een onderzoek naar notaris, verzamelaar, kunsthistoricus Nanne Ottema (1874-1955) dat moet uitmonden in een biografie. Mr. drs. Antoon Ott, kunsthistoricus en jurist, schrijft deze wetenschappelijk verantwoorde biografie die in het voorjaar van 2020 tegelijkertijd als proefschrift en in een handelseditie zal verschijnen. www.oks.nl

Slauerhoff
Er is een wandelroute verschenen langs sporen van schrijver-dichter J.J. Slauerhoff (1898-1936) in zijn geboorteplaats Leeuwarden. De route start bij zijn geboortehuis en eindigt bij de Dorpskerk Huizum. De wandeling duurt zo'n twee uur en voert o.a. langs de Prinsentuin, de Algemene Begraafplaats en de voormalige Rijks Hoogere Burgerschool. www.historischcentrumleeuwarden.nl

Escher
De tentoonstelling 'Escher op reis' in het Fries Museum, die op 28 april opende, ontving op 24 augustus de 150.000ste bezoeker. Marijke Hendriks en haar vader Bert Hendriks uit Hemrik